

Näringsdepartementet

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm

Uppdrag att främja attraktiva natur- och kulturmiljöer i nya och befintliga gruvsamhällen

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Riksantikvarieämbetet (RAÄ) att utveckla, samla och sprida goda exempel på hur kulturmiljön kan tas till vara och bli en viktig resurs i områden där gruvor öppnas på nytt. I uppdraget ingår också att efter samråd med Tillväxtverket verka för att kulturarvet tas till vara av både gruvnäringen och besöksnäringen och att främja samverkan mellan dessa. Uppdraget bör i första hand vara inriktat på Bergslagen och utföras i samverkan med berörda länsstyrelser, aktörer som har samordningsansvar för regionalt tillväxtarbete samt i samråd med övriga berörda.

För 2014 får RAÄ rekvirera högst 100 000 kronor från Kammarkollegiet. För 2015 och 2016 får RAÄ rekvirera högst 2 000 000 kronor per år från Kammarkollegiet. Rekvisitionerna ska inkomma till Kammarkollegiet senast den 15 mars respektive år 2014–2016. I rekvisitionerna ska hänvisning göras till diarienummer i detta beslut. Utgifterna ska belasta det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 1:5 Näringsutveckling m.m., anslagsposten 1 Näringsutveckl - del till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 15 december 2014 och den 16 december 2016 samt slutredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 mars 2017. I samband med slutredovisningen ska RAÄ lämna en redovisning av bidragets användning.

Oförbrukade medel ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 1 maj 2017 på bankgirokonto 5052-5781, med angivande av detta besluts diarienummer.

Skälen för regeringens beslut

Syftet med Sveriges mineralstrategi (dnr N2013/972/FIN), som beslutats av regeringen, är att öka konkurrenskraften i svensk gruv- och mineralnäring så att Sverige behåller och förstärker sin position som EU:s ledande gruvland. Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, med beaktande av ekologiska, sociala och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och utvecklas. I strategin identifieras fem strategiska områden till vilka åtgärdsområden med målbilder har knutits i syfte att nå strategins vision. En av målbilderna är att nyetablering och utveckling av gruvsamhällen ska ske utifrån en helhetssyn som främjar ett hållbart samhällsbyggande. Stor hänsyn ska tas till både kulturella och ekologiska dimensioner. Natur- och kulturvärden bör tas till vara för att främja attraktiva livsmiljöer.

Utvinning av malm och mineral har präglat den svenska historien och metallframställning har pågått i Sverige under 4 000 år. Gruv- och mineralnäringen har format samhällen och landskap. I många fall har näringen skapat kulturmiljöer av stort värde. De äldsta stenkyrkorna i Sverige är från 1000-talet och under samma period tog gruvdriften fart i Bergslagen, genom utvinning av järn från malm och inrättande av bergslag. Historiskt sett har Falu koppargruva, Sala silvergruva och järnmalmsbrytningen i mellersta Sverige haft en mycket stor betydelse för den svenska ekonomin. Under 1700-talet kom Bergslagen att utgöra ett enda stort industrilandskap bestående av gruvor och hyttor. Från 1900-talet och framåt har främst gruvorna i Väster- och Norrbotten, inte minst järnmalmsgruvorna i Kiruna och Malmberget, utgjort ryggraden i den svenska gruv- och metallindustrin. För tillfället befinner sig den svenska gruvnäringen i en expansiv fas, som drivs av en stark internationell efterfrågan på metaller. Flera äldre nedlagda gruvor, inte minst i Bergslagen, öppnas åter för förnyad utvinning av malm.

De historiska spåren efter gruvnäringen är i dag värdefulla delar av kulturlandskapet och av grundläggande betydelse för många människors livsmiljöer. Miljöerna är också viktiga för besöksnäringen. När både aktiva och historiska gruvor finns i samma område leder det till ökat intresse hos både boende och besökare. Att det finns djup historisk förankring är också på andra sätt mycket positivt för möjligheterna att utveckla dagens gruvnäring. Det handlar dels om att kulturarvet är en viktig del av varumärket för Sveriges gruvnäring, dels om att det i bygder som under lång tid präglats av gruvnäringen finns stora kunskaper om näringen och stor förståelse för de villkor som gäller för gruvdrift. Gruv-

och mineralnäringen har mycket att vinna på att ta tillvara det kulturarv som byggts upp under århundraden.

RAÄ bör därför ges i uppdrag att utveckla, samla och sprida goda exempel på hur kulturmiljön i gruvorter kan tas till vara och bli en viktig resurs för att främja attraktiva kulturmiljöer och bidra till ökad konkurrenskraft, sysselsättning och tillväxt inom gruv- och besöksnäringen. Gruvturismen borde ha potential att utvecklas och bidra till ökad tillväxt och fler arbetstillfällen.

På regeringens vägnar

Annie Lööf

Mikael Gröning

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Miljödepartementet/NM
Näringsdepartementet/ENT och RT
Kulturdepartementet/KA
Tillväxtverket
Kammarkollegiet
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Sveriges geologiska undersökning
Samverkansorganet i Dalarnas län
Regionförbundet i Örebro län
Region Värmland
Regionförbundet Gävleborg